

BUGUNGI KUNDAGI YOSH OLIMLARNING ILMIY IZLANISHLARI

Isakova Gulxan Qiyas qizi

gulxanisakova22@gmail.com

Dosjanova Guljaynar Fayzullaevna

dosjanova22@gmail.com

Kosbergenova Nargiza Maxset qizi

nargiza@gmail.com

Berdaq nomidagi qoraqalpoq davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada yosh izlanuvchilarning ilmiy tadqiqot ishlariga maqsadli yo'naltirishga asoslangan integratsion jarayon to'g'risida fikr yuritilgan. Shuningdek o'z fanidagi ilmiy yondashuvlar, konsepsiyalar, nazariyalar, eng so'ngi axborotlar mazmunidan xabardor bo'lishi kerakligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: yangilik, ilm-fan, tadqiqot, ilmiy tadqiqotchilik, kashfiyot, innovatsiya.

Bugungi axborot texnologiyalari asrida oliy ta'lim jarayonida faqat mavjud bilimlarnigina o'zlashtirib, so'ngra ilm bilan shug'ullanish emas, balki ta'lim jarayonini ilmiy tadqiqot ishlari bilan bir vaqtda va bir-biri bilan bog'lagan holda olib borish maqsadga muvofiqdir. Chunki axborot texnologiyalarini tatbiq etgan holda tashkil etilgan ta'lim jarayoni juda ko'p ma'lumotlarga asoslanilgan tarzda amalga oshirilishi tufayli talaba barcha ma'lumot yoki axborotlarni o'zlashtira olmaydi hamda ularni tizimlashtirish imkoniyatiga ham ega bo'lmaydi. Shuning uchun bo'lajak mutaxassisning bilim darajasi mukammal bo'lmay turib o'z ishiga yuqori qiziqish bilan yondoshmaydi. Ta'lim ilmiy tadqiqot jarayoni bilan qo'shib amalga oshirilganda esa, talaba o'zi ishtirok etayotgan yoki olib borayotgan ilmiy tadqiqot natijalarining aniqligi va ishonchli bo'lishi uchun, mavjud va axborotlarni o'zi mustaqil ravishda hamda tanlangan qiziqqan sohasini mukammal egallash maqsadida barcha imkoniyatlarda foydalanishga harakat qiladi. Tadqiqot ishi izlanuvchini mas'uliyat hissini anglab yetish va oldiga qo'yilgan vazifalarni bajarishda intizomga qat'iy rioya qilishga undaydi [3].

Yosh olimlar tomonidan olib borilayotgan ilmiy izlanishlar ularning qiziquvchanligi, ijodkorligi va o'z sohalariga munosib hissa qo'shishga intilishlarini aks ettiruvchi keng ko'lamlili fanlar va mavzularni qamrab oladi. Yosh olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda kuzatilgan ba'zi umumiy xususiyatlar va tendentsiyalar:

Fanlararo yondashuv: Yosh olimlar ko'pincha murakkab muammolarni hal qilish uchun turli fanlardan bilimlarni birlashtiradi. Ushbu fanlararo yondashuv ularga turli sohalar o'rtasidagi aloqalarni o'rganish va innovatsion echimlarni ishlab chiqarish imkonini beradi [2].

Texnologiya va ma'lumotlarga asoslangan tadqiqotlar: Texnologiya va ma'lumotlar tahlilidagi yutuqlar bilan yosh olimlar katta ma'lumotlar to'plamini tahlil qilish va hodisalar haqida tushunchaga ega bo'lish uchun mashinani o'rganish, ma'lumotlarni qazib olish va hisoblash modellash kabi vositalardan tobora ko'proq foydalanmoqda [2].

Barqarorlik va global muammolarga e'tibor qaratish: Ko'pgina yosh olimlar iqlim o'zgarishi, atrof-muhit degradatsiyasi, sog'liqni saqlash muammolari va oziq-ovqat xavfsizligi kabi dolzarb global muammolarni hal qilishda ishtiyoqlidir. Ularning tadqiqotlari ko'pincha ushbu muammolarga barqaror echimlarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Jamiyat ishtiroki va fuqarolik ilmi: Yosh olimlar fuqarolik fanlari tashabbuslari, kraudsoring ma'lumotlar yig'ish va birgalikda tadqiqot usullari orqali jamiyatni o'z tadqiqotlariga faol jalb qilmoqda. Bu hamkorlik hamkorlikni rivojlantiradi, jamoatchilik xabardorligini oshiradi va ilmiy savodxonlikni oshiradi.

Ochiq fan va hamkorlik: Ochiq fan tamoyillarini o'zlashtirgan yosh tadqiqotchilar ko'pincha o'z ma'lumotlari, metodologiyalari va topilmalarini ilmiy jamoatchilik bilan ochiq baham ko'radilar. Yosh tadqiqotchilar orasida turli millat va muassasalardagi olimlar ishtirokidagi hamkorlikdagi tadqiqot loyihalari ham keng tarqalgan.

Axloqiy mulohazalar va ijtimoiy ta'sir: Yosh olimlar o'z tadqiqotlarining axloqiy oqibatlarini tobora ko'proq e'tiborga olishmoqda va o'z ishlari jamiyatga foyda keltirishi va potentsial zararni kamaytirishga intilmoqda. Ular ko'pincha tadqiqotni mas'uliyatli o'tkazish va axloqiy qarorlar qabul qilish atrofida munozaralarda qatnashadilar.

Tadbirkorlik va innovatsiyalar: Ko'pgina yosh olimlar o'zlarining tadqiqot natijalarini amaliy qo'llanmalar va tijorat tashabbuslariga aylantirishga intilib, tadbirkorlikka moyil. Ular startap akseleratorlarida ishtirok etishlari, venchur kapitalistlardan mablag' izlashlari yoki o'z g'oyalarini bozorga chiqarish uchun sanoat hamkorlari bilan hamkorlik qilishlari mumkin [1].

Mentorlik va kasbiy rivojlanish: Yosh olimlar katta tadqiqotchilar, ilmiy muassasalar va professional jamiyatlar tomonidan taqdim etilgan murabbiylik va malaka oshirish imkoniyatlaridan foydalanadilar. Ushbu dasturlar shaxsiy va professional o'sishni rag'batlantirish bilan birga akademik va ilmiy martaba muammolarini hal qilishga yordam beradi.

Umuman olganda, yosh olimlar tomonidan olib borilayotgan ilmiy izlanishlar innovatsiyalar, hamkorlik va jamiyat farovonligi yo'lida real muammolarni hal qilishga intilishi bilan ajralib turadi. Ular kashfiyot va izlanishga bo'lgan ishtiyoqini davom ettirar ekan, ular bilimni rivojlantirish va ilm-fan kelajagini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yixati:

1. Appleton, K. (2003). How do beginning primary school teachers cope with science Towards and understanding of science teaching practice. Research in Science Education, 33: 1-25.
2. Р. А. Долженко В. А. Карпилянский Р. А. Хади “Мотивация молодых ученых к научно-исследовательской деятельности в российских региональных вузах” DOI: 10.17853/1994-5639-2019-9-122-153
3. Usmanova.U.A “Magistratura talabalarini ta'lim jarayonida ilmiy tadqiqot ishlariga maqsadli yo'naltirishga asoslangan integratsion jarayon”

HOZIRGI KUNDA KLASSTER TIZIMIDAGI PAXTA TOZALASH KORXONALARIDA PAXTANI QURITISHDA ENERGIYA TEJAMKOR TEXNOLOGIYASINI TADQIQOTI

Ismoilov I.D., Xakimov Sh.SH., Ismailov A.A
Toshkent to'qimachilik va yengil sanoati instituti
Ibrohimismoilov0707@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada hozirgi kunda klaster tizimida paxtani dastlabki ishlash bo'g'imining eng muhim bosqichlaridan biri bo'lgan paxtani quritish jarayonida bo'layotgan kamchiliklardan biri ortiqcha energiya sarfini o'rganish va energiya tejamkor uskunalarini tadbqiq qilish tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: Quritish, temperatura, issiq havo, paxta, issiqlik miqdori, energiya tejamkor.

Jahon to'qimachilik sanoatida paxta tolasi tabiiy maxsulot sifatida haridorgir va ishlatilish hajmi bo'yicha katta ahamiyat kasb etadi. Paxtani dastlabki ishlashning texnika va texnologiyasini takomillashtirish bo'yicha keng miqyosida ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilmoqda.

O'zbekistonda keyingi yillarda paxta to'qimachilik va yengil sanoat, klaster tizimiga birlashgan holda rivojlanish yo'liga o'tmoqda. Paxta mahsulotlari to'liq qayta ishlanib, tayyor mahsulot sifatida sotish yo'lga qo'yilmoqda. Bu sohalar uchun o'ta ma'suliyatli davr hisoblanib, bunda sifatli raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarib jahon bozorini egallash vazifasi turibdi. Jahon bozoriga to'qimachilik mahsulotlari bilan kirib borish va shunga mos sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishni ta'minlash uchun asosan paxtani terishdan boshlab uni quritish, tozalash,